

allewel – tegenwoordig

inkbiegel – eekhoorn

nistel – veter

kalle – praten

zwiël – eelt

klot zeip – stuk zeep

maalplak – zakdoek

HET NEEROETERSE DIALECT

vanessa racz - Woorden uit het dialect

Een dialect is een regionale variant van een taal met een eigen woordenschat, uitspraak en soms ook eigen grammaticale kenmerken. Ze worden meestal mondeling doorgegeven binnen families en gemeenschappen en weerspiegelen daardoor niet alleen hoe mensen spreken, maar ook hoe ze zich verbonden voelen met hun streek. Ook het Limburgse dorp **Neeroeteren** heeft een eigen dialect. Dit dialect behoort tot de **Limburgse dialectgroep** en vertoont gelijkenissen met dialecten uit omliggende plaatsen zoals Maaseik en Bree, maar heeft tegelijk een eigen klankkleur en woordenschat die het herkenbaar maken voor inwoners van het dorp.

Dialect als eerste taal

Opgegroeid in Neeroeteren kreeg Stelle Brouwers het lokale dialect van jongs af aan mee. Thuis was dialect de vanzelfsprekende omgangstaal: zowel haar ouders als haar zussen, grootouders en andere familieleden spraken het dagelijks. Het Standaardnederlands leerde ze pas later, toen ze naar school ging. Daardoor groeiden ze op met dialect als eerste taal. Zelfs buiten het gezin kwam dialect veel voor. In gesprekken met burens en mensen uit het dorp werd het meestal gesproken. Wanneer iemand dialect sprak, was het vanzelfsprekend om in dezelfde taal terug te antwoorden. Alleen wanneer iemand het dialect niet sprak, schakelt ze over naar Standaardnederlands. Op school werd er vooral Standaardnederlands gebruikt.

Tijdens het spelen onder de zussen spraken ze Standaardnederlands, bijvoorbeeld wanneer ze met poppen speelden of een rollenspel deden, bijvoorbeeld bij "juffrouwjtje". In hun eigen gesprekken daarentegen gebruikten ze vaak gewoon dialect. Zo onderscheidden ze 'de echte wereld' en 'hun wereld', waarin ze dialect spraken. Het dialect droeg zo bij aan een warme en vertrouwde omgeving waarin ze zich als kinderen verbonden en thuis voelden.

Hoe het dialect klinkt

Wat het Neeroeters dialect herkenbaar maakt, zijn onder andere de klanken. Dialecten verschillen vaak subtiel van dorp tot dorp. Kleine verschillen in uitspraak maken het voor streekbewoners mogelijk om te herkennen waar iemand vandaan komt. Een voorbeeld hiervan is de uitspraak van bepaalde klinkers. Zo kan de combinatie van woorden "groene deur" in Neeroeteren bijvoorbeeld klinken als "*green diër*", terwijl men in het nabijgelegen Maaseik eerder "*greun duur*" zou zeggen. Zulke verschillen tonen hoe sterk dialecten lokaal gekleurd zijn. Ook in de woordenschat zijn er duidelijke verschillen met het Standaardnederlands. Zo worden sommige alledaagse woorden anders uitgesproken of vervangen door dialectvormen. Een broek wordt bijvoorbeeld een "*boks*", en een hemd wordt een "*himme*" genoemd. Andere typische woorden in het Neeroeters dialect zijn;

- *inkbiegel – eekhoorn*
- *maalplak – zakdoek*
- *zwiël – eelt*
- *kalle – praten*

- *klot zeip – stuk zeep*
- *allewiel – tegenwoordig*
- *nistel – veter*

Daarnaast bestaan er ook woorden waarvan de betekenis moeilijk rechtstreeks naar Standaardnederlands te vertalen is. Een voorbeeld is het woord ‘*piske*’, dat in verschillende contexten wordt gebruikt, vooral om een kind te beschrijven dat licht ondeugend of een beetje stout is, zonder dat het gedrag als ernstig wordt beschouwd. Er bestaan ook typische uitdrukkingen, zoals “*desk ke mik*”, wat betekent: “*dat is toch chic*” of “*dat is echt mooi*”.

Dialect vandaag: minder vanzelfsprekend

Volgens Stelle wordt het dialect vandaag minder vaak gesproken dan vroeger. Jongere generaties gebruiken vaker Standaardnederlands, vooral op school, in de media en in grotere steden. Dat merkt ze ook bij haarzelf, wanneer ze bijvoorbeeld Standaardnederlands spreekt op kot in Gent, op de Chiro, etc. Toch blijft het dialect een belangrijk onderdeel van haar identiteit. Ze beschouwt het als iets dat bij haar familie en haar dorp hoort. Wanneer ze iemand dialect hoort spreken, kan dat meteen een gevoel van herkenning of verbondenheid oproepen. Voor haar heeft het dialect ook iets nostalgisch. Wanneer ze aan het Neeroeters dialect denkt, hoort ze meteen haar oma weer spreken. Haar oma zei vroeger vaak: “*E sjooklaatje is good vier alles.*” Wanneer ze vandaag chocolade eet, moet ze daar nog altijd aan terugdenken.

Het dialect levend houden / toekomst geven?

Het vastleggen van woorden, klanken en persoonlijke ervaringen helpt om te tonen hoe het dialect werkelijk werd gebruikt in het dagelijks leven. Zo blijft het Neeroeters dialect niet alleen een herinnering, maar ook een waardevol onderdeel van het culturele erfgoed van de streek. Tegelijk willen Neeroeteraren duidelijk maken dat hun dialect geen verleden tijd is, maar iets dat vandaag bewust levend wordt gehouden. Een mooi voorbeeld hiervan is het digitale dialectwoordenboek ***Neeroterse Kal***, waarover een artikel van de VRT berichtte. Dit woordenboek bestaat niet op papier, maar als een app waarin gebruikers woorden kunnen opzoeken én beluisteren. Door in te zetten op luisteren, zoals ook bij het leren van een moedertaal, wordt het dialect toegankelijker en gemakkelijker doorgegeven aan nieuwe generaties. Op die manier tonen de initiatiefnemers dat het Neeroeters dialect niet enkel wordt bewaard als erfgoed, maar actief wordt gekoesterd en gebruikt in het dagelijks leven.

Daarnaast tonen initiatieven zoals de eerste ‘***ichteraovëndj***’ in Neeroeteren, georganiseerd door Neeroterse Kāl en bericht door Het Belang van Limburg, dat het dialect ook via evenementen actief wordt gebruikt en gevierd, bijvoorbeeld met de verkiezing van een woord van het jaar. In Maaseik werden ook nieuwe dialectnaamborden geplaatst met de benamingen “***Mēzeik***”, “***Nērotērē***” en “***Oppotērē***”. Met dit initiatief wil de stad het lokale dialect zichtbaar maken in het straatbeeld en tegelijk aandacht vragen voor dialect als immaterieel erfgoed. Zo blijft de streektaal ook voor jongere generaties herkenbaar en aanwezig. Het dialect blijft zo'n kleurrijke en betekenisvolle uitdrukking van de lokale identiteit.

LOCATIE

3680 Neeroeteren

THEMA

Vertellen en taalgebruik

TREFWOORD

#dialect